

Міністерство освіти і науки України
Північно-Східний науковий центр НАН України та МОН України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**75-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

Том 2

02 травня – 25 травня 2023 р.

Полтава 2023

СЕКЦІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА, КУЛЬТУРИ ТА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА

УДК 027.54:004](477):005.21-043.84

*І.Г. Передерій, д.і.н., професор
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
Р.В. Гула, д.і.н., професор
Харківський національний університет
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба*

ПРО ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ

В умовах повномасштабної російсько-української війни актуалізувалося й питання створення Національної електронної бібліотеки України. Звісно, що воно було гостро актуальним давно, фактично від 1990-их років. Однак, на жаль, зреалізувати такий необхідний для належного розвитку інформаційно-бібліотечної сфери проєкт, наша держава за попередні 30 років так і не спромоглася. І ось тепер проблема зрушилася, нарешті, з мертвої точки, що не є чимось дивним (хоча так і може здатися на перший погляд). Адже війна, яка ведеться не лише за збереження української державності, а й за збереження ідентичності й, навіть, самого існування українського народу, поставила на чільне місце порядку денного й питання збереження його культурної спадщини. А воно, як відомо, у сучасному світі неможливе лише традиційними засобами, без застосування новітніх інформаційних технологій.

Більше того, саме створення Єдиного (в масштабах держави) інформаційно-віртуального (цифрового) бібліотечного майданчика дасть можливість максимально інтегрувати до нього різні (насамперед, провідні) вітчизняні бібліотеки (їхні інформаційні ресурси, з оцифрованими фондами включно), створивши таким чином єдину онлайн-мережу. Успішна реалізація такого проєкту дала би надзвичайні переваги, основними серед яких стали б: створення електронних копій документних джерел з фондів бібліотек високої якості та єдиного формату; формування стандартних бібліографічних описів і організацію єдиного пошуку по всіх каталогах, що відображав би розподілені фонди; можливість вічного зберігання електронних документів і зручність роботи з ними. Звісно, сюди також можна додати головну перевагу й ознаку ефективності функціонування сучасної бібліотечно-інформаційної сфери за світовими стандартами – максимальну доступність її фондів і зручність користування ними.

Для вітчизняної професійної бібліотечної спільноти усвідомлення абсолютної нагальності реалізації проєкту Національної електронної бібліотеки України, неприпустимості подальшого його зволікання прийшло буквально на самому початку російського широкомасштабного вторгнення.

Уже на шостий день війни – 1 березня 2022 р. ВГО Українська бібліотечна асоціація (далі – УБА) звернулася із закликом до бібліотечних закладів збирати документи про війну на своїх комп'ютерах або на хмарних сервісах. Мова йшла саме про документну спадщину різного роду, а саме:

✓ факти (фото, відео, аудіо, будь що інше) російської агресії та нашої боротьби,

✓ плакати, фотожаби, анекдоти, жарти (народну творчість), що демонструють нашу нескореність, нашу праведну лють та наш неперевершений гумор,

✓ факти, що підтверджують підтримку України бібліотечною спільнотою, іншими професійними спільнотами, окремими громадянами з інших країн світу (це можуть бути повідомлення вам особисто в різний спосіб або в публічному інтернет-просторі, фото, відео, офіційні і неофіційні),

✓ фейки, які поширюють вороги про нас і нашу боротьбу щоб ослабити нас у цій війні.

Представники УБА відзначили, що саме ці документи мають стати першою колекцією в майбутній Національній цифровій бібліотеці. Менше, ніж за два місяці після цього, 22 квітня 2022 р., УБА зніщувала акумулювання цих матеріалів на спільному сервері, що мало стати підґрунтям формування загального архіву документів, за однаковими правилами, щоб надалі легше було працювати з цими документами, коли, власне, буде створюватися колекція в Національній цифровій бібліотеці [1].

А вже за рік 14 лютого 2023 року відбулася координаційна зустріч представників ВГО Українська бібліотечна асоціація, Міністерства культури та інформаційної політики України, Державної архівної служби України, національних, державних, університетських та публічних бібліотек, національних музеїв та архівів, на якій було оголошено про початок проєкту створення Національної електронної бібліотеки України (НЕБУ) за підтримки ЮНЕСКО та ІФЛА.

Метою проєкту проголошено захист культурного надбання України в частині документальної спадщини, що знаходиться в інституціях пам'яті по всій Україні (бібліотеках, архівах, музеях тощо), шляхом її оцифрування та створення надійної системи збереження і доступу до цифрових копій

об'єктів через Інтернет на довготривалій основі¹. Реалізація проєкту передбачає кілька етапів. На першому етапі, який координуватиме ВГО УБА спільно з МКІП України в 2023 році, буде вивчено досвід бібліотек інших країн у створенні електронних бібліотек національного рівня і досвід українських бібліотек, архівів, музеїв, бізнесу в оцифруванні та створенні баз даних оцифрованих документів. А такий накопичений досвід уже є чималим.

Серед реалізованих (повністю чи частково) у світі найбільших подібних проєктів варто звернутися, зокрема до досвіду «Національної цифрової інформаційної інфраструктури та програми збереження» (National Digital Information Infrastructure and Preservation Program, NDIPP), втіленої в США на базі Бібліотеки Конгресу США, двох канадських проєктів – «Бібліотека та архіви Канади» (Library and Archives Canada, LAC) та Надійний цифровий репозитарій (Trusted Digital Repository, TDR), заснований на базі Національної бібліотеки Канади.

Варті уваги також австралійський досвід формування національного цифрового фонду історико-культурної спадщини Австралії – Національна бібліотека Австралії (National Library of Australia, NLA). Цифрові ініціативи КНР реалізуються в межах прийнятого ще в 2005 р. проєкту створення Національної електронної бібліотеки Китаю (National Digital Library Project, NDLP). Головною національною цифровою ініціативою у Франції є інформаційний ресурс «Галліка» («Gallica»), створений під егідою Національної бібліотеки Франції (Bibliothèque nationale de France, BnF). Ключовими організаціями із створення цифрових ресурсів Великобританії наразі є Британська бібліотека (British Library, BL) та Центр цифрового кураторства (Digital Curation Center, DCC). Британська бібліотека співпрацює з іншими британськими відомствами з приводу розроблення та імплементації національної електронної інфраструктури. Одним з її елементів буде Національна цифрова бібліотека: спеціально побудоване цифрове сховище електронних публікацій і цифрових об'єктів [3]. Релевантні досягнення світових лідерів створення Національних проєктів цифрових бібліотечних ресурсів потрібно взяти на озброєння й творцям НЕБУ.

Експертами бібліотечної, архівної та музейної справи буде розроблено організаційну та правову бази НЕБУ, закріплену у відповідних документах: Концепції проєкту Національна електронна бібліотека України; Положенні про Національну електронну бібліотеку України; Регламенті роботи Національної електронної бібліотеки України. А Дорожня карта та Орієнтовний бюджет створення НЕБУ дозволять розрахувати необхідні для цього ресурси [2].

---

¹ Початок проєкту створення Національної електронної бібліотеки України за підтримки ЮНЕСКО та ІФЛА (17 лютого 2023). URL: <https://ula.org.ua/novyny-ta-podii/novyny/5078-pochatok-proiektu-stvorennia-natsionalnoi-elektronnoi-biblioteki-ukrainy-za-pidtrymky-yunesko-ta-ifla>

У згаданому вище Положенні та регламенті буде вказаний (а перед тим визначений і призначений) адміністратор НЕБУ. За проектом Закону, який, планується прийняти вже цього року, цим адміністратором має стати одна з провідних національних бібліотек.

Література

1. *Спільне архівування документів про Війну в Україні 2022 року (22 квітня 2022)*. URL: <https://ula.org.ua/novyny-ta-podii/novyny/5007-spilne-arkhivuvannia-dokumentiv-pro-viynu-v-ukraini-2022-roku>
2. *Початок проекту створення Національної електронної бібліотеки України за підтримки ЮНЕСКО та ІФЛА (17 лютого 2023)*. URL: <https://ula.org.ua/novyny-ta-podii/novyny/5078-pochatok-proiektu-stvorennia-natsionalnoi-elektronnoi-biblioteku-ukrainy-za-pidtrymku-yunesko-ta-ifla>
3. *Лобузін І.В. (2015). Міжнародні та національні цифрові бібліотечні проекти: технологічні вимоги і стандарти. Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація»*. URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/651>

УДК 316Р.77: 37.025

*Тур О.М., д.пед.н., професор
Національний університет «Полтавська
політехніка імені Юрія Кондратюка*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНОЇ ЛЕКЦІЇ

Для досягнення високого рівня сформованості професійної компетентності студентів вищої школи необхідною вимогою у системі їхньої професійної підготовки стає перехід від пасивних методів навчання до активних, які впритул наблизять викладання до практики і уможливають досягнення максимально ефективної реалізації отриманих в університеті теоретичних знань.

Інтерактивні методи навчання – це методи взаємодії з колегами, що сприяють встановленню міжособистісних відносин в групі, інтенсивному засвоєнню матеріалу та активній участі суб'єкта в навчальній діяльності; це система науково обґрунтованих дій учасників процесу соціально-психологічної взаємодії, здійснення яких з високим ступенем гарантованості спрямовує на досягнення поставлених цілей навчання. Вони побудовані на спеціально організованій груповій та міжгруповій діяльності, «зворотному зв'язку» між усіма її учасниками для досягнення взаєморозуміння та корекції навчального процесу, індивідуального стилю спілкування, рефлексивного аналізу.

У системі профпідготовки майбутніх випускників вищої школи ми надаємо перевагу активним та інтерактивним методам навчання,